

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag
miljøvern avdelingen

GYRO-OVERVAKING I ELVER OG BEKKAR I STEINKJER-REGIONEN I 2008

RAPPORT nr. 3- 2009

Overvakning av Mollelva, Beitstad Steinkjer kommune

Foto: Anton
Rikstad

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag

miljøvernavdelingen

R A P P O R T

3- 2009

ISSN 0800-3432

TITTEL

Gyro-overvaking i elver og bekkar i Steinkjer-regionen 2008

DATO:

2008-05-04

FORFATTER

Anveig N. Wist

Fiskeforvalter Anton Rikstad

ANT. SIDER:

8

AVDELING/ENHET

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag,
Miljøvernavdelingen

ANSV. SIGN:

Nestleiar Bjørnar Wiseth

EKSTRAKT

Rapporten er ein oversikt over overvakinga av lakseparasitten *Gyrodactylus salaris* gjort i Steinkjervassdraget og Figga samt mindre elver og bekkar som drenerer til Beitstadfjorden sommaren 2008. Det er fiska på 13 lokalitetar i Steinkjervassdraget og Figga og i 36 elver og bekkar rundt Beitstadfjorden. *G.salaris* vart påvist i Ognå, Steinkjerelva og Byaelva (Steinkjervassdraget). Totalt vart 552 lakseungar undersøkt.

S T I K K O R D

Laks

Gyrodactylus salaris

Steinkjer-regionen

Overvåkning

Introduksjon

På tross av fleire rotenon- og aluminiumsbehandling er elvane i Steinkjer-regionen framleis smitta av lakseparasitten *Gyrodactylus salaris*. Ettersom Beitstadjorden har låg salinitet og korte avstandar kan parasitten i flaumperiodar følgje lakseungar på vandring og såleis smitte vassdrag.

Det vart på bakgrunn av dette laga eit overvåkingsprosjekt over elvane og bekkane som drenerar til Beitstadjorden. Overvakninga har vorte utvikla sidan 2006, og har avdekka ei rekkje interessante funn om vandring av lakseyngel i området. Funna har vist at merka Ogna-yngel kan vandre heilt til Folla i Follafoss, og vi har sett fleire døme på vandringar til bekkar og elver utan eigen laksestamme kor ein ikkje kan stadfeste opphavselv.

Forutan Steinkjervassdraget og Figga rundt Beitstadjorden er det berre Tangstadelva og Mollelva som har eigne laksestammar. Mossa har eigen laksebestand og er teke med sjølv om elva ikkje direkte drenerer til Beitstadjorden.

Metode

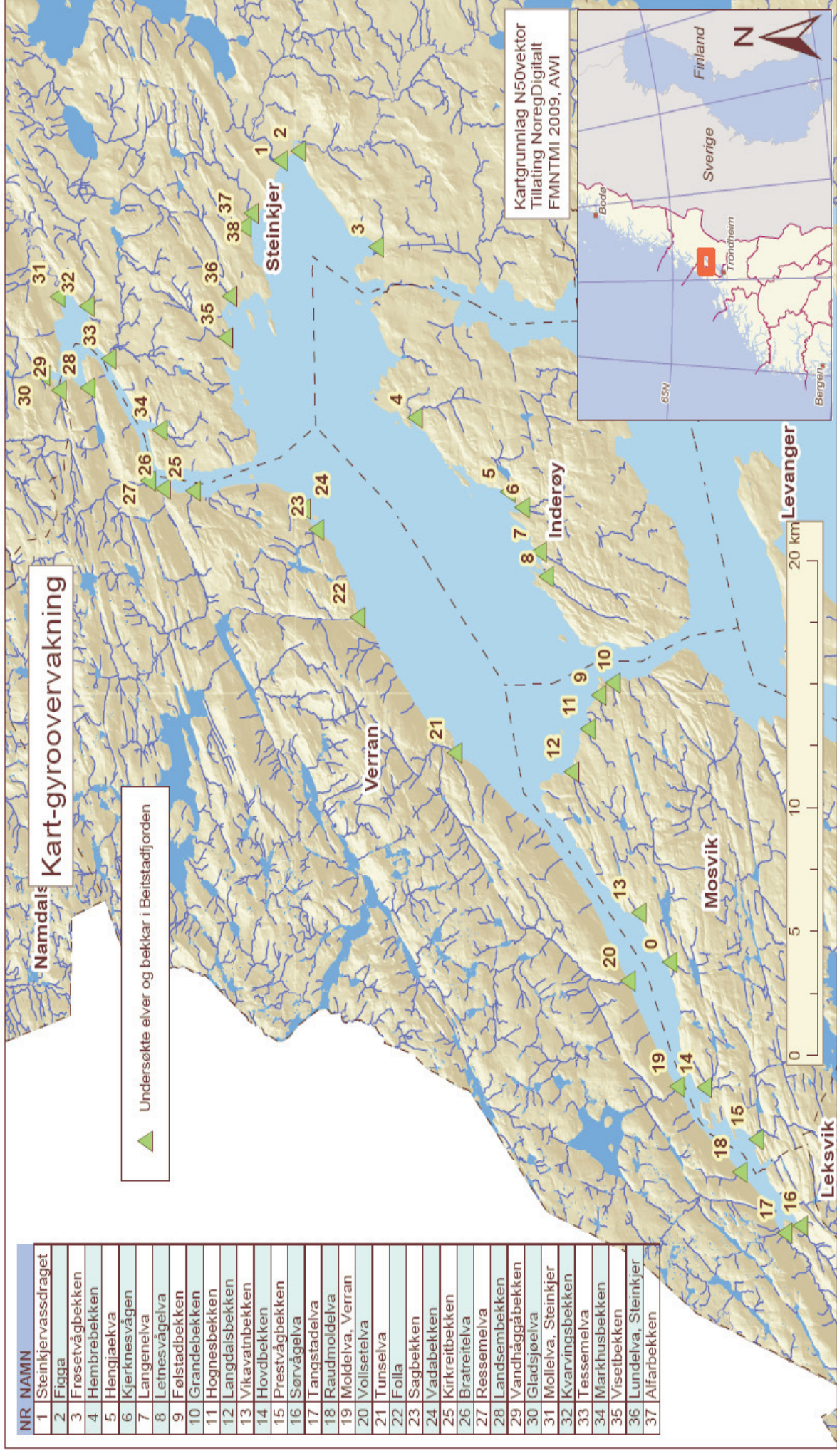
Innsamlinga av fisken vart gjort med el-fiskeapparat (Type Paulsen, Terek oppgradering), med motstraums fiske. I små bekkar vart det fiska på ein lokalitet i opptil 30 minutt eller til ein kom til vandringsstengsel. I nokre større elvar rundt Beitstadjorden vart det fiska på to lokalitetar (Tangstadelva og Gladsjøelva). I Lundelva vart det nytta rotenon til overvakninga på forsommaren. Ogna vart undersøkt spesielt godt, med ni lokalitetar, mens i Steinkjerelva og Figga vart det fiska på ein lokalitet. Byaelva vart ikkje fiska på forsommaren fordi det, grunna manglande gyting hausten 2006, berre er årsyngel i elva tidleg på året. Varigheit av innsamling på lokalitetane i desse store vassdraga var opptil 45 minutt eller til ein hadde fanga minst 20 lakseyngel. Årsyngel vart i første runde ikkje tatt med i innsamlinga då parasitten ikkje har festa seg på desse enno.

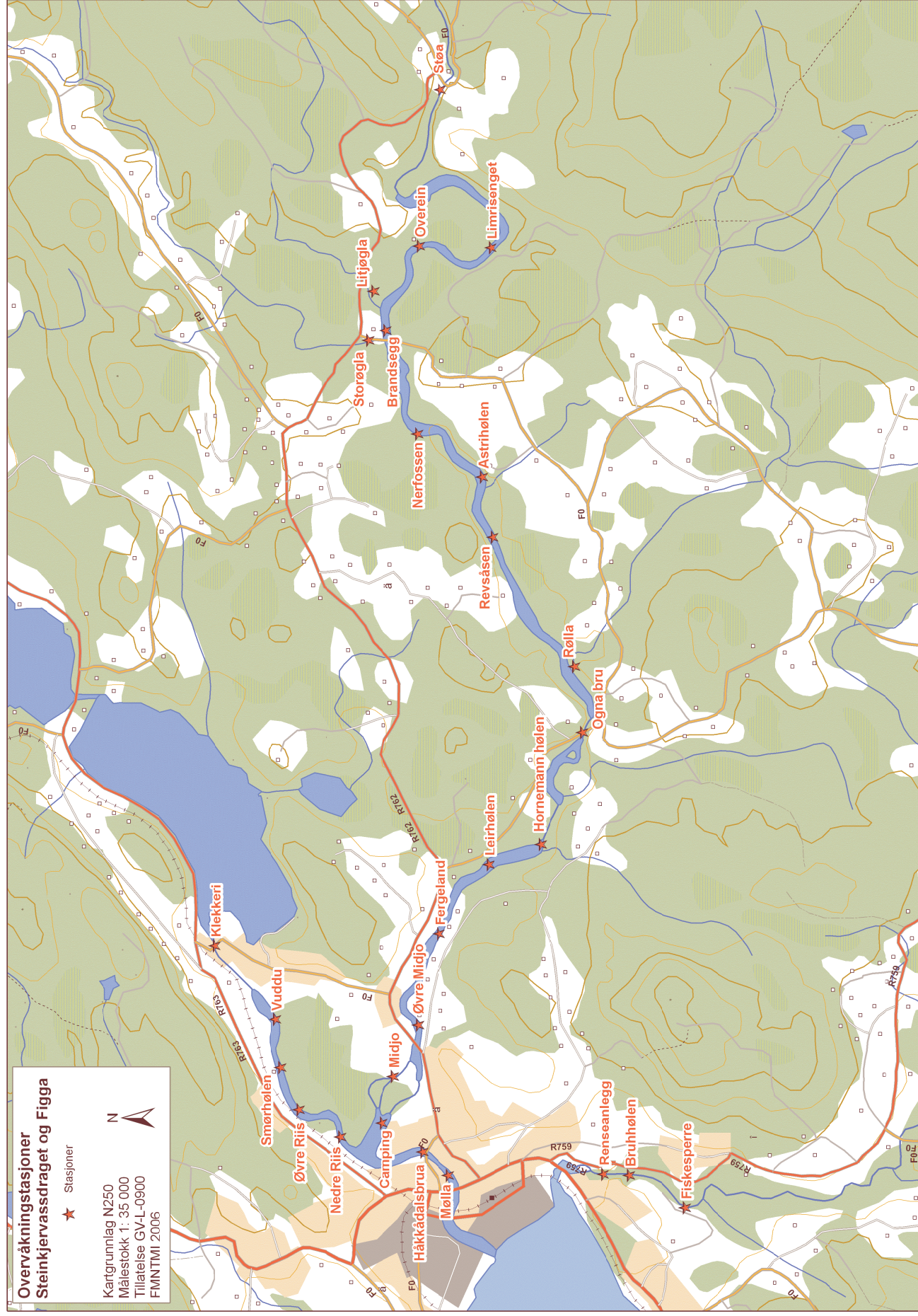
All fanga fisk vart rapportert, òg aure og andre artar. Det var berre lakseungane som vart tatt hand om for analyse, dei vart lagt på 96% alkohol. Analysane vart gjort ved Veterinærinstituttet i Oslo. Elvane og bekkane vart overvaka i to periodar, forsommar (juni), seinsommar (august). Rølla vart tatt ein ekstra gang i juli, mens enkelte lokalitetar i hovudvassdraga vart òg fiska ein ekstra gang i september.

Lokaliteten Støa 04.08.2008, dette er den øvste lokaliteten i Ogna.

Foto: Magnus V. Røsæg

Kart 2 Oversikt over Steinkjervassdraget og Figgå

Tabell I Resultat- hovudvassdrag 2008

Dato	Elv	Lokalitet	Laks n	Aure n	<i>G.salaris</i> påvist	Merknad
28.05.2008	Ogna	Midjo	24		Nei	
28.05.2008	Figga	Sperre	21		Nei	
05.06.2008	Ogna	Ognabrua	25	1	Ja	på 1 av 25
05.06.2008	Steinkjerelva	Håkkådalsbrua	20	22	Nei	
05.06.2008	Figga	Sperre	12	0	Nei	
06.06.2008	Ogna	Astridhølen	6	2	Ja	på 1 av 6
06.06.2008	Ogna	Utløp av Rølla	21	15	Nei	
06.06.2008	Ogna	Hornemann	21	4	Ja	på 1 av 21
08.06.2008	Ogna	Støa	0	2	Nei	
09.06.2008	Ogna	Limrisenget	5	0	Nei	Limrisenget og Brandsegg i same flaske
09.06.2008	Ogna	Brandseggbrua	1	3	Nei	Limrisenget og Brandsegg i same flaske
09.06.2008	Ogna	Fergeland	23	5	Nei	
05.07.2008	Ogna	Rølla	18	3	Ja	på 12 av 18
02.08.2008	Ogna	Midjo	25	10	Nei	
02.08.2008	Steinkjerelva	Håkkådalsbrua	11	10	Ja	på 4 av 11
04.08.2008	Ogna	Støa	2	3	Nei	
04.08.2008	Ogna	Limrisenget	10	0	Nei	
04.08.2008	Ogna	Brandseggbrua	8	4	Nei	
04.08.2008	Ogna	Hornemann	24	0	Nei	
04.08.2008	Figga	Sperre	22		Nei	
05.08.2008	Ogna	Astridhølen	27	7	Nei	
05.08.2008	Ogna	Utløpet av Rølla	24	8	Ja	på 18 av 24
05.08.2008	Ogna	Ogna bru	24	0	Nei	
05.08.2008	Byaelva	Vuddu	20		Nei	
19.09.2008	Ogna	Midjo	22		Ja	på 5 av 22
20.09.2008	Ogna	Støa	14		Nei	
20.09.2008	Ogna	Brandsegg	15		Nei	
20.09.2008	Steinkjerelva	Håkkådalsbrua	16		Ja	på 16 av 16
20.09.2008	Figga	Bruhølen	21		Nei	
21.09.2008	Ogna	Limrisenget	20		Ja	på 11 av 20
21.09.2008	Byaelva	Vuddu	21		Ja	på 3 av 21

Ved første runde, i juni, vart *G.salaris* berre påvist i Ogna, men ikkje ovafor Astridhølen og nedafor Hornemann. Grunna mistanke om at Rølla kan vere eit kritisk punkt vart sideelva undersøkt grundig i byrjinga av juli, kor ein gjekk heile elva opp til vandringsstengsel. Laks frå denne undersøkinga var smitta med *G.salaris*, på tross av at prøvane frå utløpet ein månad tidlegare var frie for parasitten. Rølla er ei sideelv til Ogna kor *G.salaris* ofte har vorte påvist. Etter samtale med Tor Atle Mo hjå Veterinærinstituttet i Oslo kan ein stadfeste at grunnane til at *G.salaris* trivest i Rølla ikkje er fastslått. Det verker som at Rølla er eitt refuge om sommaren (i august var det berre i Rølla og utløpet at *G.salaris* vart påvist). Dette kan tyde på at temperaturen her er lågare enn i Ogna, *G.salaris* kan truleg ikkje formere seg ved temperaturar over 15°C. Øvre delar av Rølla har grovt substrat, og det kan spekulerast i om fisken kan skjule seg her og såleis unngå dødelege dosar med rotenon. Kjeldesprang under vassoverflata kan òg vere ein grunn, desse gjer at fisken har eit refuge her. I siste runde i september hadde parasitten vorte spreidd opp til Limrisenget, men han var framleis ikkje påvist på lokalitetane i Støa eller i Brandsegg bru.

I Byaelva vart *G.salaris* påvist i runda som gjekk i september, rett før rotenonaksjonen. Ingen av prøvene frå Figga hadde påvist parasitten.

Tabell 2. Resultat bekkar og småelver rundt Beitstadfjorden 2008

Dato	Elv/bekk	Lokalitet	Laks n	Aure n	<i>G. salaris</i> påvist	Merknad
12.06.2008	Lundelva, Steinkjer		1	12		
12.06.2008	Lautunelva		0	2		
12.06.2008	Kvarvingsbekken		0	4		
15.06.2008	Alfarbekken		0	0		
15.06.2008	Visetbekken		0	0		
15.06.2008	Tessemelva		0	6		
15.06.2008	Gladssjøelva	nedre	0	9		
15.06.2008	Gladssjøelva	øvre	0	36		
17.06.2008	Tangstadelva		19	18	Nei	
17.06.2008	Letnesvågelva		0	0		
17.06.2008	Langenelva		0	0		
17.06.2008	Kjerknesvågelva		0	4		
17.06.2008	Hengjaelva		0	5		
17.06.2008	Hembrebekken		0	1		
17.06.2008	Frøsetvågbekken		0	1		
19.06.2008	Markhusbekken		0	2		
19.06.2008	Vandgåggådalsbekken		0	2		
19.06.2008	Bratreitelva	nedre	0	27		
19.06.2008	Kirkeitebekken		0	1		
19.06.2008	Vadabekken		0	0		
19.06.2008	Sagabekken		0	2		
22.06.2008	Mossa		30	10	Nei	
27.06.2008	Landsembekken		0	7		
27.06.2008	Bratreitelva	nedre	0	18		
27.06.2008	Tunselva		0	16		
27.06.2008	Molletva, Verran		0	8		
27.06.2008	Raudmoldelva		0	0		
27.06.2008	Sørvågelva		0	17		
27.06.2008	Prestvågbekken		0	11		
27.06.2008	Hovdbekken		0	15		
27.06.2008	Vikavatnbekken		0	10		
28.06.2008	Langdalsbekken		0	0		
28.06.2008	Hognesbekken		0	0		
28.06.2008	Grandebekken		0	0		
28.06.2008	Følstadbekken		1	0	Nei	
29.06.2008	Ressemelva		2	mange	Nei	
04.07.2008	Folla		0	14		
04.07.2008	Vollsetelva		4	25	Nei	
14.07.2008	Molletva, Beitstad		10	85	Nei	
03.08.2008	Vandgåggådalsbekken		0	0		
03.08.2008	Kirkeitebekken		0	0		
03.08.2008	Vadabekken		0	0		
03.08.2008	Sagbekken		0	3		
03.08.2007	Prestvågbekken					Tørrlagt
03.08.2007	Hovdbekken					Tørrlagt
03.08.2007	Vikavatnbekken					Tørrlagt
03.08.2007	Langdalsbekken					Tørrlagt
03.08.2007	Hegnesbekken					Tørrlagt
03.08.2007	Grandebekken					Tørrlagt

Dato	Elv/bekk	Lokalitet	Laks n	Aure n	<i>G. salaris</i> påvist	Merknad
03.08.2007	Følstadbekken					Tørrlagt
03.08.2007	Frøsetvågbekken					Tørrlagt
08.08.2008	Ressemelva		0	23		
08.08.2008	Bratreitelva	nedre	0	150+		
08.08.2008	Folla		0	16		
08.08.2008	Tunselva		0	17		
08.08.2008	Vollsetelva		7	19	Nei	
08.08.2008	Molnelva, Verran		0	0		
08.08.2008	Raudmoldelva		0	0		
08.08.2008	Tangstadelva		23	5	Nei	
10.08.2008	Lundelva, Steinkjer		4	2	Nei	
10.08.2008	Alfarbekken					Tørrlagt
10.08.2008	Lautunelva		0	3		
10.08.2008	Visetbekken					Tørrlagt
10.08.2008	Markhusbekken					Tørrlagt
10.08.2008	Tessemelva					Tørrlagt
10.08.2008	Kvarvingsbekken		0	5		
10.08.2008	Landsembekken		0	7		
08.08.2008	Molnelva, Beitstad	Solli	16	12	Nei	
12.08.2008	Gladstjøelva	øvre	0	49		
13.08.2008	Sørvågelva		0	15		
13.08.2008	Letnesvågelva					Tørrlagt
13.08.2008	Langenelva					Tørrlagt
13.08.2008	Kjerknesvågelva		0	8		
13.08.2008	Hengjaelva					Tørrlagt
13.08.2008	Hembrebekken					Tørrlagt

Ingen av lakseyngla funne i småbekkane og elvene rundt Beitstadjorden fekk påvist *G. salaris*. I Lundelva i Sør-Beitstad vart det, på tross av rotenonbehandling i første omgang, funne fire lakseynglar i siste overvakningsrunde. Desse må ha vandra opp i elva frå andre vassdrag, det har før vore vist at lakseyngel frå Steinkjervassdraget kan vandre hit. Vandringa har òg skjedd til Følstadbekken, ein liten bekk i Mosvik kommune. Det vart funne ein lakseunge her i første runde, men ingen siste runde. Bekken har ingen eigen laksestamme, og det har heller ikkje vore funne laks her på overvakninga frå tidlegare år. Generelt var vasstanden rundt middels ved fiske første omgang, og liten på andre omgang med mange elver som var tørrlagte.

Totalt vart det funne 801 aureungar og 640 lakseungar i elvar og bekkar rundt Beitstadjorden. Sett bort frå Ognå, Steinkjerelva og Byaelva vart ikkje *G. salaris* påvist i nokon av bekkane eller elvane.

Litteratur:

Kristiansen, S.A. og Rikstad, A. 2006. Fiskeundersøkelser i vassdrag i Steinkjerregionen 2006. Fylkesmannen i Nord-Trøndelag, Miljøvernavingdelinga. Rapport nr. 7- 2006. 26 s.

Rikstad, A. Kristiansen, S. og Guttvik, K. T. 2008. Gyro-overvåkning i elver/bekker i Steinkjer-regionen 2007. Fylkesmannen i Nord-Trøndelag, Miljøvernavingdelinga. Rapport nr. 3- 2008. 9s.